

Universiteit
Leiden

Prof. mr. B. Barentsen & mr. dr. N. Hummel

Hoogleraar Sociaal Recht Leiden; Universitair docent Arbeidsrecht Utrecht

Universiteit Utrecht

Goed ambtenaarschap en de burgerlijke rechter

1 april 2025
Vereniging Ambtenaar & Recht

Programma

- I. Zoek de Ambtenarenwet 2017
- II. Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
- III. Aantal procedures na de Wnra
- IV. Goed ambtenaarschap
- V. De burgerlijke rechter
- VI. Afsluiting

I. Zoek de Ambtenarenwet 2017

Voorbeeld (1/2)

Rb. Midden-Nederland 11 maart 2022, ECLI:NL:RBMNE:2022:1123

'Wat er van [verweerster] als werknemer en ambtenaar mag worden verwacht, moet in dit geval worden beoordeeld aan de hand van artikel 7:611 BW waarin is bepaald dat een werknemer zich jegens zijn werkgever als goed werknemer dient te gedragen, en het bepaalde in artikel 6 AW, inhoudende dat iedere ambtenaar gehouden is de bij of krachtens de wet op hem rustende en uit zijn functie voortvloeiende verplichtingen te vervullen en zich ook overigens dient te gedragen zoals een goed ambtenaar betaamt.'

I. Zoek de Ambtenarenwet 2017

Voorbeeld (1/2)

Vervolg: Rb. Midden-Nederland 30 juli 2024, ECLI:NL:RBMNE:2024:4436

- Hof Arnhem-Leeuwarden 12 december 2022 (niet-gepubliceerd): *'Zij is door de onderhavige kwestie nu een gewaarschuwd mens.'*
- Eind 2023: discussie over nevenwerkzaamheden van 1 mei 2022 t/m april 2023 voor 24 uur per week (op vrijdag, zaterdag en zondag).
- Gemeente verzoekt ontbinding, primair op e-grond:
 - *'Door (het verzwijgen van) de nevenwerkzaamheden en -inkomsten heeft [de ambtenaar] bewust inbreuk gemaakt op haar verplichtingen als goed werknemer.'* **En art. 6 en 8 AW 2017?**
- Ktr. Utrecht: ernstig verwijtbaar, mede omdat zij een gewaarschuwd mens was.

II. **Wet normalisering rechtspositie ambtenaren**

Doelstellingen

- Gelijke behandeling ambtenaren en werknemers
- Behoud bijzondere eisen aan ambtenaren
- Terugdringing procedures
- Versoepeling overstap private/publieke sector v.v.
- Imagoverbetering ambtenaren

III. Aantal procedures na de Wnra

- 2020-2024 \pm 20 gepubliceerde uitspraken kantonrechter in ambtenarenzaken per jaar
- \pm 7 uitspraken in hoger beroep per jaar
- Gemiddeld **156** gepubliceerde uitspraken in 1^e aanleg per jaar (2015-2019)
- CRvB: \pm 250 uitspraken per jaar

III. Minder procedures na de Wnra

Ter illustratie: 2024

- 19 uitspraken in eerste aanleg
- 6 in hoger beroep
- Ruim 50% betreft ontslag wegens 'fout gedrag'
 - oosv, e-grond, 7:686, g-grond, i-grond
 - wvttk: inschaling, aanvulling WW, billijke vergoeding, dienstongeval

III. Minder procedures na de Wnra En dat is opmerkelijk....

- Vanaf 2020 preventieve ontslagtoets!
- Via UWV (bij langdurige ziekte en reorganisatie)
- Via de kantonrechter (verwijtbaar gedrag, verstoorde arbeidsrelatie)
- Repressieve toets ontslag op staande voet
1 a 2 uitspraken per jaar

III. Minder procedures na de Wnra

Verklaringen

- Geschillencommissie als alternatief
Maar: geen grootschalig gebruik
- Wnra-effect: minder procedures over 'kleine zaken'
Kosten?
Belang (formele rechtskracht)
- De ambtenaren die relatief vaak procederen zijn niet genormaliseerd
- Overheidswerkgevers schatten hun slagingskans bij de burgerlijke rechter lager in (koudwatervrees?)

IV. Goed ambtenaarschap

- **Ambtenarenwet 2017:** regelt die onderdelen van de ambtelijke status, 'die nauw verbonden zijn met het bijzondere karakter van het werken bij de overheid en daarmee uitstijgen boven de zaken die tot het echte arbeidsvoorwaardenoverleg behoren' (MvT, p. 1).
- Art. 6 lid 1 AW 2017: *'De ambtenaar is gehouden de bij of krachtens de wet op hem rustende en uit zijn functie voortvloeiende verplichtingen te vervullen en zich ook overigens te gedragen zoals een goed ambtenaar betaamt.'*
- Bedoeld om 'buiten twijfel' te stellen dat de ambtenaar die zijn plichten verzaakt daarvan consequenties kan ondervinden in de sfeer van het arbeidsovereenkomstenrecht.
- Art. 6 lid 2 AW 2017: *'Het niet naleven van het eerste lid geldt voor de toepassing van het Burgerlijk Wetboek als een tekortkoming in het nakomen van de plichten welke de arbeidsovereenkomst aan de ambtenaar oplegt.'*
 - 👉 **Geen lichtere maatstaf bij ontbinding wegens wanprestatie: 'ontoelaatbare doorkruising' wettelijke beëindigingsmogelijkheden**

IV. Goed ambtenaarschap

Invulling

- Gedragscode: concretisering van het goed ambtenaarschap (art. 4 AW 2017).
 - ☞ Moreel handelen kan niet uitputtend worden vastgelegd, bijv. *'De gedragingen zijn (...) zodanig ernstig dat het [werknemer] ook zonder reglementen duidelijk moet zijn geweest dat hij daarvan had moeten afzien'* (Rb. Gelderland 20 augustus 2024, ECLI:NL:RBGEL:2024:5621).
 - ☞ Concept-wetsvoorstel *'Wijziging van de Arbeidsomstandighedenwet in verband met de invoering van een verplichte gedragscode ongewenst gedrag'*.
- Actief integriteitsbeleid: permanente aandacht (o.a. trainingen en cursussen).
 - ☞ *'Het enkel per e-mail rondsturen (...) is daartoe onvoldoende.'* (GC Rijk 2022/00084)
- Nieuwe ambtseed rijksambtenaren: *'Ik werk in het algemeen belang voor onze samenleving en zet mij daar volledig voor in.'*

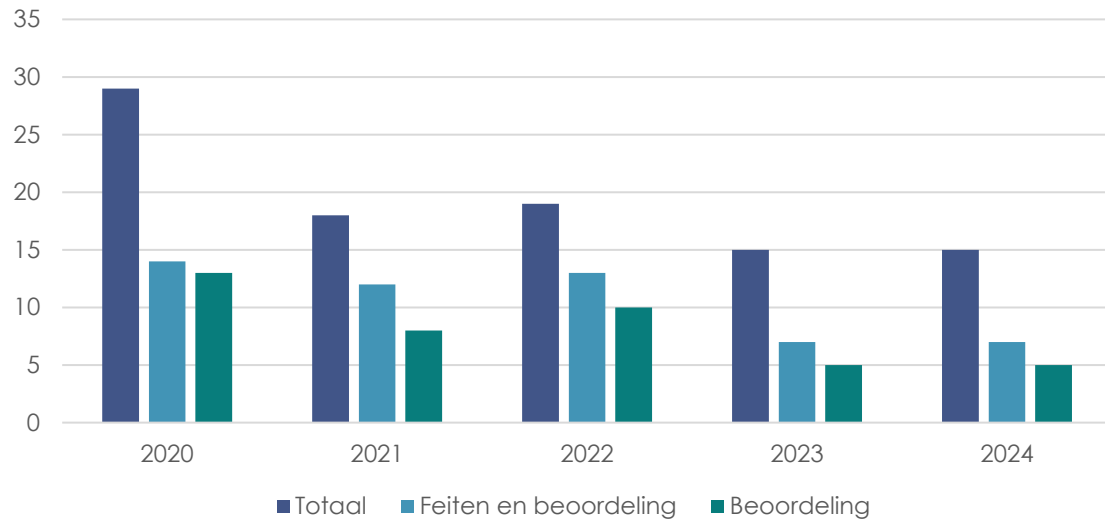
V. De burgerlijke rechter

Cijfers

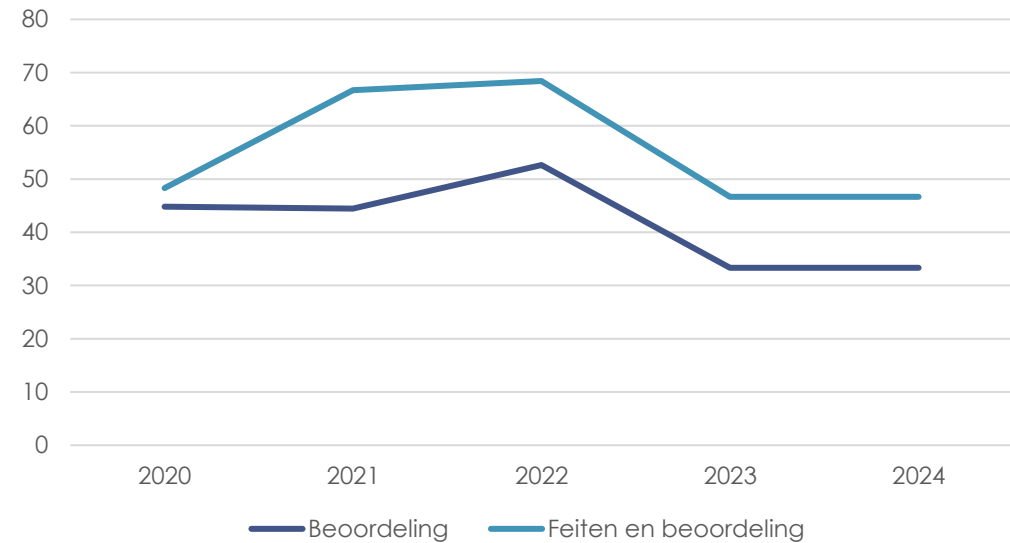
- Procedures bij de burgerlijke rechter: vooral ontslag wegens niet-integer handelen.
 - Ontslag op staande voet (art. 7:677 BW), ontbinding op de e-grond (of g- of i-grond) (art. 7:671b BW) en ontbinding wegens wanprestatie (art. 7:686 BW).
- Welke rol spelen de 'ambtelijke kernwaarden'?
 - Zoekterm 'ambtenaar' (82 uitspraken) valkuil: niet altijd genoemd.
 - Aanvullende zoekterm 'Staat der Nederlanden' levert nog 15 uitspraken.
 - Beperking onderzoek: niet specifiek gezocht op andere sectoren.
- 👉 **Ambtenaar niet altijd aangeduid als ambtenaar.**
 - Bijv. Hof Den Haag 26 juni 2023, ECLI:NL:GHDHA:2023:1173 (DJI vuistslag).
- **Zoek de Ambtenarenwet 2017:** in 47 uitspraken genoemd; in 26 uitspraken uitdrukkelijk verwezen naar artikel 6, 8 en/of 10.
- In 53 uitspraken gerefereerd aan 'goed ambtenaar' of 'goed ambtenaarschap'.
- 👉 **Is sprake van een teruglopende trend?**

V. Goed ambtenaarschap en de burgerlijke rechter

AW 2017 en/of goed ambtenaarschap

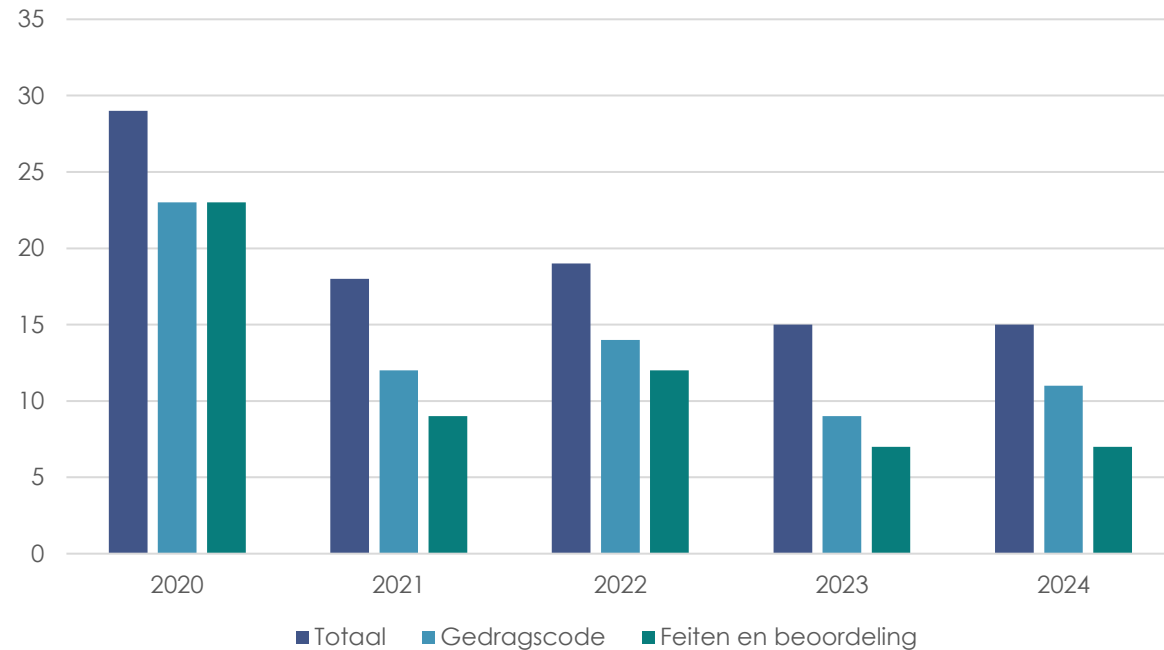
AW 2017 en/of goed ambtenaarschap (%)

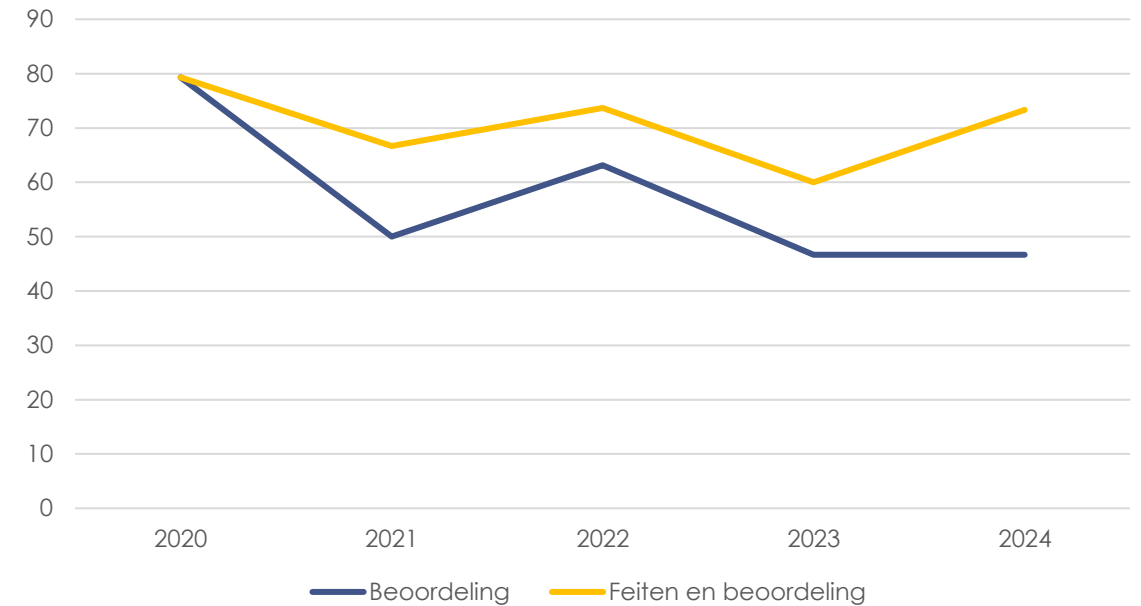
👉 Ogenscheinlijk een *teruglopende trend*, maar statistisch niet significant.

V. Goed ambtenaarschap en de burgerlijke rechter

Rol gedragscode (uitspraken)

Rol gedragscode (%)

VI. Afsluiting

- 👉 Goed ambtenaarschap lang niet altijd expliciet genoemd in de uitspraak.
- 👉 Vaak wel een impliciete verwijzing als 'hoge eisen', bijvoorbeeld:
 - *'aan de professionaliteit en integriteit van een ambtenaar als [een complexbeveiligder] [worden] extra hoge eisen gesteld, bovenop de eisen die in het algemeen al gelden voor een goed werknemer.'* (Rb. Gelderland 21 december 2023, ECLI:NL:RBGEL:2023:7234)
 - *'Als ambtenaar binnen [dienstonderdeel] worden extra hoge eisen gesteld met betrekking tot de integriteit en onkreukbaarheid.'* (Rb. Midden-Nederland 1 juli 2024, ECLI:NL:RBMNE:2024:3898)
- 👉 *Moet* de burgerlijke rechter de Ambtenarenwet 2017 betrekken in de beoordeling?
 - Nee, goed ambtenaarschap is *niet* de maatstaf bij ontslag (ook niet bij ontbinding wegens wanprestatie): 'verwijtbaar handelen', 'dringende reden' of '*ernstige* wanprestatie'.
 - Wel biedt deze norm, in lijn met bedoeling wetgever ('buiten twijfel'), een steunargument voor de overheidswerkgever.
 - Ja, bij inbreuk op grondrechten (uitingsvrijheid, geheimhouding en nevenwerkzaamheden).

VI. Afsluiting

Stelling

Art. 6 AW 2017 is overbodig.

